

◇ فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ

سال هفتم، شماره ۲۶، زمستان ۱۳۹۴

صفحات: ۶۵ - ۷۶

تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۲/۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۹/۳

بررسی میزان مشارکت زنان در مدیریت پسماند

مرضیه نوروژی جهان آباد *

سیما سبز علیپور **

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تفکیک از مبدا پسماند و تعیین میزان مشارکت زنان شهر شیراز بود. جهت دستیابی به اهداف تحقیق، پرسشنامه ای مبتنی بر ۲۳ سوال به طور تصادفی بین ۳۸۰ نفر از زنان مناطق ۶ و ۷ شیراز توزیع شد و داده‌های بدست آمده با استفاده از داده‌های توصیفی مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که میزان مشارکت زنان در منطقه ۶ (بالا شهری) بیشتر از منطقه ۷ (پایین شهری) بود. میزان درآمد، سطح تحصیلات، سن، آموزش و اطلاع رسانی از طرح تفکیک از مبدا، در میزان مشارکت زنان در تفکیک و جمع‌آوری زباله تاثیر بسزایی داشت و همچنین موثرترین روش برای افزایش مشارکت در طرح تفکیک از مبدا را، افزایش سطح آگاهی در زمینه تفکیک از مبدا از طریق آموزش می‌دانستند.

کلید واژگان: مشارکت زنان، مدیریت پسماند.

---

* دانش آموخته کارشناسی ارشد آلودگی‌های محیط زیست، پردیس علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

(نویسنده مسئول، ایمیل: marziye.nouroozi66@gmail.com).

** استادیار گروه محیط زیست، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

مقدمه

مشارکت لازمه توسعه شهری و روستایی است، مشارکت علاوه بر بوجود آمدن آثار مثبت در جامعه و روحیه همکاری دسته جمعی، رشد استعدادها و خلاقیت‌ها، احساس مسولیت پذیری و متعهد بودن را افزایش می‌دهد (میرعباسی و همکاران، ۱۳۸۸). افزایش روز افزون جمعیت و توسعه شهرها، مدیران و برنامه ریزان شهری را بر آن داشته است، تا با تهیه برنامه‌های علمی و اصولی در جهت توسعه منطقی شهرها و توجه به نیازها و احتیاجات شهروندان گام بردارند. یکی از معضلات و مشکلات اساسی شهرها، موضوع پسماند و مدیریت صحیح و اصولی آن است. شهروندان به عنوان صاحبان و مالکان شهر در زمینه بهبود بهداشت محیط شهری و اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها نقش تعیین کننده‌ای دارند و عدم همکاری و همراهی آن‌ها هرگونه طرح و برنامه‌ای را متوقف و اجرای آن را با مشکل مواجه می‌کند (احمدی مسعود و همکاران، ۱۳۹۲). وحیدی و نیازی در بررسی برنامه، گزارش نمودند که عدم بهره‌گیری از مشارکت مردمی بعنوان اصلی‌ترین عامل برای شکست برنامه توسعه می‌باشد. بنابراین از آن در استراتژی‌های توسعه، بر رویکرد مشارکت مردمی بعنوان نیاز اصلی بشر تاکید نمودند (سید مجرد ثمرین و فتائی، ۱۳۹۱). کشور آلمان از سال ۱۹۹۰ تا کنون با ابداع سیستم تفکیک کامل زباله در محل تولید استفاده مالی از زباله را آغاز کرده است. شرکت "سیستم دوال" با پخش کیسه‌های زباله زرد رنگ میان تمامی منازل، کارخانجات و... اولین گام را برای تفکیک زباله‌های با ارزش برداشت. از این زمان زباله هر روز با ارزش تر شد و مشکلات مصرف کننده را نیز هر سال چند برابر کرد. هم اکنون در آلمان هر واحد مسکونی احتیاج به فضای جداگانه برای قرار دادن حداقل پنج سطل بزرگ آشغال دارد. دسته‌های مختلف زباله باید از همان خانه تفکیک شود و این موضوع به طور اکید اجرا می‌شود. به علاوه در کنار هر فروشگاه دستگاه‌هایی موجود است و از مردم خواسته می‌شود که بطری‌های پلاستیکی را در آن بیاندازند و در ازای هر بطری ۲۵ سنت دریافت کنند. این سیستم تشویقی، مردم را به انجام این کار تشویق می‌کند (باجول و همکاران، ۱۳۹۲). از جمله راه کارهایی که در بازیافت مواد مدنظر است، اجرای طرح‌های تفکیک زباله از مبدأ توسط خانوارهاست که اساس این گونه طرح‌ها، بر مشارکت خانوارها خصوصاً جامعه زنان استوار است (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۲). کیفیت مواد زاید جامد قابل بازیافت شهری به عوامل زیادی بستگی دارد ولی به شدت تحت تاثیر تغییرات فصلی می‌باشد (بلوت نیتزا^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). برای هر منطقه از کشور، افزایش بی رویه جمعیت شهرها، تغییر الگوی مصرف جوامع و ازدیاد سرسام آور مواد زاید جامد و همچنین فقدان روشهای علمی و مدیریتی موثر در امر تولید، جمع آوری و دفع زباله‌های شهری، این موضوع را به عنوان یکی از معضلات جوامع شهری در کشورهای در حال توسعه در آورده است. مدیریت مواد زائد جامد شهری همچنان بصورت یک چالش عمده، در مناطق شهری سراسر جهان، خصوصاً در شهرستان‌های کشورهای توسعه یافته و شهرهای در حال توسعه وجود دارد (عبد مناف^۲ و همکاران، ۲۰۰۹). برای اولین بار در سال ۱۹۹۷ در

۱. Blottnitza

۲. Abd Manaf

تایلند پروژه ای تحت عنوان "زباله در ازای تخم مرغ" اجرا شد که طی آن اولین کمیته بازیافت تشکیل شد و به انجمن‌ها، مدارس و سایر ارگان‌ها در بانکوک و سایر شهرهای دنیا در مورد بازیافت پسماند جامد آموزش و اطلاع رسانی صورت گرفت. در این پروژه در ازای پسماند قابل بازیافت که تحویل داده می‌شد پول نقد یا به اصطلاح تخم مرغ داده می‌شد. امروزه تفکیک از مبدا به عنوان یک فرهنگ بین اهالی تایلند تبدیل شده است (ویکترا^۱ و همکاران، ۲۰۱۲).

در سال ۲۰۰۴ چارچوبی برای استراتژی مدیریت پسماند جامد توسط کمیته بین‌المللی مدیریت پسماند تصویب شد که در آن بر تشویق مردم برای کاهش تولید پسماند و افزایش تفکیک از مبدا تاکید می‌شود و تولید کمپوست از زباله و احداث کارخانجات تفکیک زباله در مقصد رانیز برای بازیابی مواد بازیافتی در دستور کار قرار می‌دهد (آکوستا^۲ و همکاران، ۲۰۱۲). عمل بازیافت یک راه برای کاهش مقدار زباله دفن شده می‌باشد و می‌تواند هزینه دفع زباله را کاهش داده و انرژی و منابع طبیعی را ذخیره کند. یکی از عوامل موثر در موفقیت این برنامه آگاهی از نظرات مردم خصوصاً زنان در مورد روش‌های ترغیب مردم به شرکت در طرح بازیافت است (سبزعلیپور و همکاران، ۱۳۸۹).

مدیریت پسماند در منزل

نقش زن در تغییر الگوی مصرف

از آغاز زندگی بشر کار زنان وابسته و نزدیک به طبیعت بوده است. زنان به گونه ای غریزی می‌دانند که جامعه ای که به طبیعت پشت کند، نابود می‌شود. همیشه زنان زودتر نابودی را حس کرده‌اند و در مبارزه علیه نابودی پشتکار بیشتری داشته‌اند و حتی هنگامی که دیگران ناامید و بدبین، کاری را رها کرده‌اند، زنان ادامه دهنده آن بودند. تنظیم نحوه خرید و چگونگی مصرف در خانه به عهده زنان است، و نیز به عنوان مربی، فرهنگ ساز نسل آینده و سرانجام به عنوان پیوند دهنده کودک کان به خانه و جامعه، می‌تواند نقش بسیار مهمی در تغییر الگوی مصرف و در نتیجه کاهش آلودگی داشته باشد (رضایی مقدم و رضی کردمحل، ۱۳۸۶).

راهکارهای کاهش مصرف

ارتقای سطح آگاهی زنان با مصرف صحیح

ابزار زنان، آگاهی و خود باوری آنهاست. آن‌ها باید بدانند که چگونه عمل کنند که سطح بهره‌وری خانواده را افزایش و آلودگی محیط زیست را کاهش دهند. زنان باید به نقش آموزش دهنده خود در مورد درست مصرف کردن و در نتیجه کاهش ضایعات واقف باشند و بچه‌ها را از کودکی در خانه طوری تربیت کنند که افراد مصرفی نباشند. این در صورتی عملی است که زن در زندگی روزمره الگوی صحیحی از مصرف داشته باشد.

۱. Wichitra

۲. Acosta

کاهش میزان سمی بودن پسماندهای خانگی

زنان با تفکیک مواد زاید سمی خانگی از محل تولید و جمع آوری آن‌ها به طور جداگانه تا حدی میزان سم شیرابه محل دفن پسماند را کاهش می‌دهند. زیرا مخلوط کردن مواد زاید خطرناک خانگی مثل باتری های خانگی، ظروف پاک کننده، واکس، حشره کش، رنگ و مواد شیمیایی دیگر موجب تولید شیرابه سمی در محل دفن شده و آب و خاک را آلوده می‌سازد. بنابراین با برنامه ریزی های مخصوص برای تفکیک و جمع آوری جداگانه مواد سمی خانگی، می‌توان تا حدی از آلودگی محیط زیست جلوگیری کرد.

کاهش مصرف کالاهای یکبار مصرف

استفاده کم از کالاهای یکبار مصرف به دلیل هزینه گزاف، بار گرانی بر اقتصاد خانواده‌هاست. مصرف این گونه مواد ضمن آنکه تولید مواد زاید را افزایش می‌دهد، به محیط زیست نیز آسیب می‌رساند. بنابراین با کاهش مصرف کالاهای یکبار مصرف علاوه بر اینکه موجب حفاظت محیط زیست می‌شویم، حجم ضایعات تولیدی را تا حد زیادی کاهش می‌دهیم.

افزایش دوام اجناس تولیدی

اگر محصولات تولیدی بادوام تر باشند و زنان در برنامه ریزی روزمره از محصولات بادوام تر استفاده کنند، مدت استفاده از آن‌ها طولانی تر می‌شود. بدیهی است این گونه محصولات به عنوان مواد دور ریختنی، دیرتر وارد جریان پسماند شهری می‌شوند. بدیهی است نقش زنان در انتخاب اجناس بادوام بسیار مهم می‌باشد (رضایی مقدم و رضی کردمحل، ۱۳۸۶).

روش

این تحقیق به صورت توصیفی - مقطعی در اردیبهشت ماه ۱۳۹۴ انجام گرفت و نحوه نمونه گیری آن نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده انتخاب گردید. برای این منظور دو منطقه ۶ و ۷ را بر اساس بالا شهری و پایین شهری، بین ده منطقه شیراز انتخاب نموده و با توجه به جمعیت هر منطقه تعداد ۳۸۰ پرسشنامه، به طور تصادفی بین زنان این دو منطقه توزیع شد. تعداد و نوع سوالات پرسشنامه بر اساس مطالعات قبلی و مطالعه کتاب‌ها و منابع مرتبط با این موضوع از قبیل مجلات، گزارش‌های تحقیقاتی و پایان نامه‌ها تعیین گردید. فرم پرسشنامه شامل ۲۳ سوال، بصورت گزینه ای می‌باشد. سوالات شامل اطلاعات دموگرافیک و میزان اطلاعات و نحوه آموزش طرح تفکیک از مبدا، آموزش از طریق رسانه، تبلیغات و مشارکت مردمی؛ تنظیم و از طریق مصاحبه حضوری انجام شد و در نهایت با استفاده از داده‌های توصیفی مرتبط، داده‌های دو منطقه دسته بندی؛ و جداول و نمودارهای هر کدام ترسیم و روابط بین متغیرها بررسی گردید.

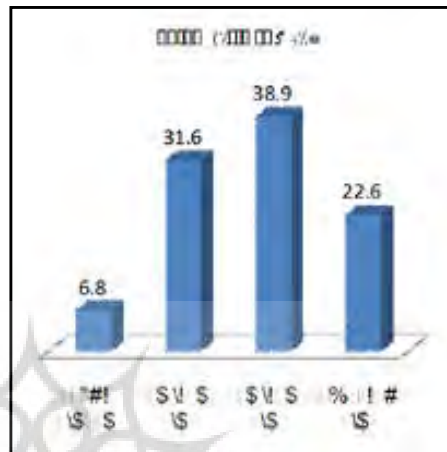
یافته‌های پژوهش

سن

نمودارهای ۱ و ۲ نشان دهنده این است که در منطقه ۶ و ۷ زنان دارای گروه سنی ۳۶ تا ۵۰ سال به ترتیب با (۳۸/۹ درصد)، (۴۳/۷ درصد) بیشترین افراد و زنان دارای سنین کمتر از ۲۰ سال کمترین افراد را در منطقه ۶ با (۶/۸ درصد) و در منطقه ۷ با (۴/۲ درصد)، از حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

نمودار (۲) گروه سنی زنان منطقه ۷

نمودار (۱) گروه سنی زنان منطقه ۶

سطح تحصیلات

توزیع افراد پرسش شونده از نظر سطح تحصیلات بر طبق نمودارهای ۳ و ۴ قابل بررسی است. وضعیت تحصیلات بر حسب پنج سطح بی سواد، سیکل، دیپلم، فوق دیپلم و لیسانس به بالا از زنان پرسیده شده است. در منطقه ۶ بیشتر زنان با (۶۳/۲ درصد) دارای سطح تحصیلی لیسانس و بالاتر هستند و کمترین درصد (صفر درصد) آن‌ها را بی سواد تشکیل می‌دهد. در مقابل در منطقه ۷ سطح تحصیلی دیپلم (۳۲/۶ درصد) بیشترین و بی سواد (۶/۸ درصد) کمترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار (۴) سطح تحصیلات زنان منطقه ۷

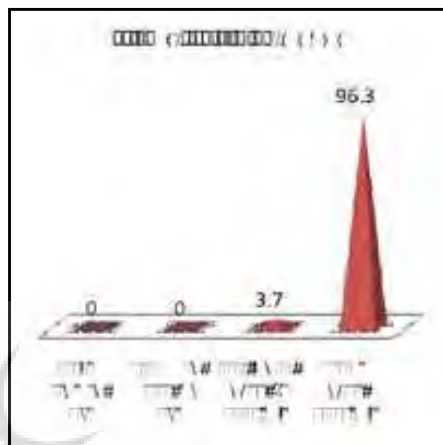
نمودار (۳) سطح تحصیلات زنان منطقه ۶

میزان درآمد ماهیانه

وضعیت توزیع درآمد ماهیانه خانواده افراد پرشش شونده در نمودارهای ۵ و ۶ قابل مشاهده است. بررسی ها حاکی از آن است که خانواده های بیشتر این زنان در منطقه ۶ به طور متوسط دارای درآمدهای بیش از ۱/۵۰۰ میلیون تومان (۹۶/۳ درصد) هستند. اما در منطقه ۷ بیشتر زنان پرشش شونده درآمدهای ماهیانه خانواده خود را ۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون تومان (۴۶/۸ درصد) و بین ۱ میلیون و ۱/۵۰۰ میلیون تومان (۴۱/۶ درصد) بیان کرده اند.

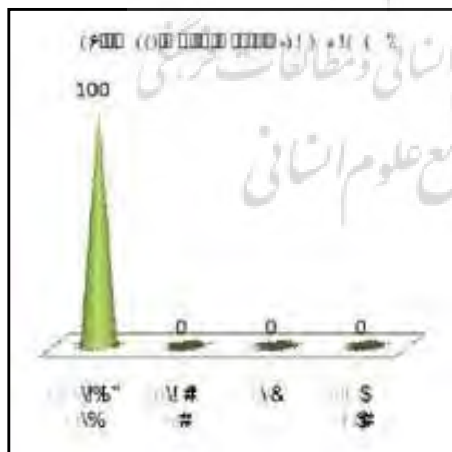
نمودار (۶) درآمد ماهیانه خانواده زنان پرشش شونده منطقه ۷

نمودار (۵) درآمد ماهیانه خانواده زنان پرشش شونده منطقه ۶

بیشترین جزء زباله خانگی

همان گونه که از نمودارهای ۷ و ۸ مشاهده می شود همه زنان هم در منطقه ۶ و هم در منطقه ۷ بیشترین جزء زباله خانگی خود را پسماندهای غذایی (فسادپذیر) بیان کردند.

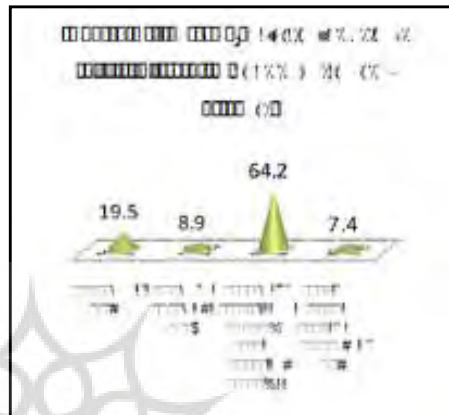

نمودار (۸) بیشترین جزء زباله های خانگی منطقه ۷

نمودار (۷) بیشترین جزء زباله های خانگی منطقه ۶

روش موثر برای افزایش مشارکت زنان در طرح تفکیک از مبدا و بازیافت مواد زائد جامد از زباله نمودارهای ۹ و ۱۰ نشان دهنده روش موثر برای افزایش مشارکت زنان در طرح تفکیک از مبدا و بازیافت مواد زائد جامد از زباله است. هر دو منطقه ۶ و ۷ موثرترین روش را، افزایش سطح آگاهی افراد در زمینه تفکیک از مبدا و بازیافت از طریق آموزش می دانند، منطقه ۶ (۶۴/۲ درصد)، و منطقه ۷ (۵۶/۳ درصد). دومین روش موثر در منطقه ۶ تبلیغات گسترده (۱۹/۵ درصد) اما در منطقه ۷ توزیع منظم نایلکس های بازیافت (۲۲/۶ درصد) می باشد.

نمودار (۱۰) روش موثر

نمودار (۹) روش موثر

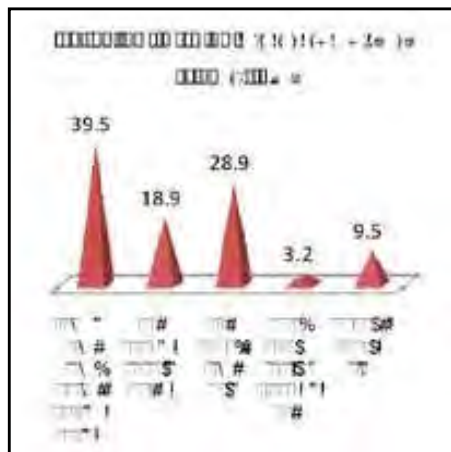
برای مشارکت در تفکیک از مبدا منطقه ۶ برای مشارکت در تفکیک از مبدا منطقه ۷

عامل تشویق زنان برای جداسازی پسماندها در منزل

نمودارهای ۱۱ و ۱۲ بیانگر عامل تشویق زنان برای جداسازی پسماندها در منزل است. در منطقه ۶ عامل تشویق افراد برای جداسازی پسماندها در منزل به ترتیب، حفاظت از محیط زیست برای نسل های آینده و فرزندانمان (۳۹/۵ درصد)، حفظ بهداشت محیط شهری (۲۸/۹ درصد)، حفظ سرمایه ها و انرژی های ملی (۱۸/۹ درصد)، قرعه کشی و اهدای جوایز (۹/۵ درصد) و دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی (۳/۲ درصد) می باشد. اما در منطقه ۷ این ترتیب به قرار زیر است، دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی (۴۲/۶ درصد)، حفظ بهداشت محیط شهری (۲۵/۳ درصد)، حفاظت از محیط زیست برای نسل های آینده و فرزندانمان (۱۸/۹ درصد)، قرعه کشی و اهدای جوایز (۱۰/۵ درصد) و حفظ سرمایه ها و انرژی های ملی (۲/۶ درصد) می باشند.

نمودار (۱۲) عامل تشویق برای جداسازی پسماندها در منطقه ۷

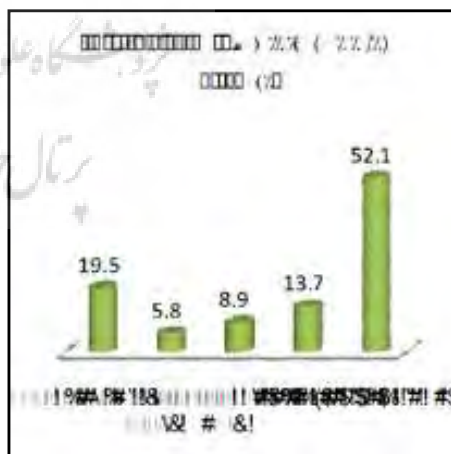
نمودار (۱۱) عامل تشویق برای جداسازی پسماندها در منطقه ۶

موانع موجود برای تفکیک زباله در مبدا (منزل)

نمودارهای ۱۳ و ۱۴ نشانگر موانع موجود برای تفکیک زباله در مبدا است. در منطقه ۶ موانع به ترتیب، همه موارد (۵۲/۱ درصد)، نداشتن وقت کافی (۱۹/۵ درصد)، نداشتن اطلاعات و انگیزه کافی شهروندان (۱۳/۷ درصد)، عدم مراجعه منظم ماموران جمع آوری مواد بازیافتی (۸/۹ درصد) و نداشتن نایلکس، مخزن و... برای جمع آوری مواد بازیافتی (۵/۸ درصد) می باشد. اما در منطقه ۷ این ترتیب بدین صورت است: همه موارد (۵۵/۸ درصد)، نداشتن نایلکس، مخزن و... برای جمع آوری مواد بازیافتی (۱۷/۴ درصد)، نداشتن اطلاعات و انگیزه کافی شهروندان (۱۲/۱ درصد)، عدم مراجعه منظم ماموران جمع آوری مواد بازیافتی (۱۰ درصد) و نداشتن وقت کافی (۴/۷ درصد).

نمودار (۱۴) موانع موجود در تفکیک زباله منطقه ۷

نمودار (۱۳) موانع موجود در تفکیک زباله منطقه ۶

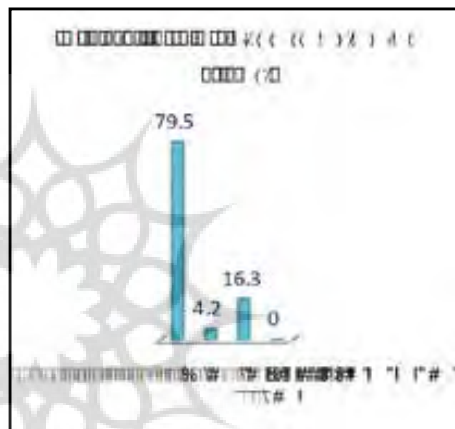
مشارکت زنان در تفکیک زباله‌های جامد با ذکر دلیل

توزیع زنان پرشش شونده بر حسب مشارکت در تفکیک زباله‌های جامد با ذکر دلیل به شرح نمودارهای ۱۵ و ۱۶ است. همانطور که مشاهده می‌کنید ۷۹/۵ درصد از زنان منطقه ۶ در تفکیک زباله‌های جامد به دلیل حفظ بهداشت محیط شهری و کمک به امر بازیافت، ۴/۲ درصد به دلیل دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی مشارکت می‌کنند و ۱۶/۳ درصد نیز به دلیل نداشتن وقت کافی مشارکت نمی‌کنند. در مقابل در منطقه ۷، ۲۱/۲ درصد به دلیل حفظ بهداشت محیط شهری و کمک به امر بازیافت در تفکیک زباله‌های جامد و ۵۷/۹ درصد به دلیل دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی مشارکت می‌کنند، و ۷/۹ درصد به دلیل نداشتن وقت کافی مشارکت نمی‌کنند و ۱۳/۲ درصد نیز علت مشارکت نکردن خود را نداشتن اطلاعات کافی در این زمینه و یا نداشتن نایلکس و مخزن کافی ذکر کردند.

نمودار (۱۶) مشارکت زنان

در امر تفکیک با ذکر دلیل منطقه ۷

نمودار (۱۵) مشارکت زنان

در امر تفکیک با ذکر دلیل منطقه ۶

بحث و نتیجه گیری

در زمینه‌های مشابه، مطالعات پیشین نشان داده که در شهر تهران حدود ۹۰ درصد به اهمیت بازیافت آگاهند، اما فقط ۳۵ درصد از مردم در خصوص بازیافت از مبدأ مشارکت می‌کنند (عبدلی و همکاران، ۱۳۸۸). در شهرستان کوچصفهان، ۵۷٫۷ درصد از خانواده‌ها مایل به اجرای طرح، رعایت موازین بهداشتی، ۳۹ درصد حفاظت محیط زیست و ۵ درصد منفعت اقتصادی را قوی‌ترین انگیزه برای انجام این کار دانستند (زیکساری و جنسی، ۱۳۸۹). نتایج پژوهش در شهر همدان نشان داد که میزان مشارکت مردم در جمع‌آوری زباله در مناطق ۲، ۳ و ۵ شهر همدان متفاوت از هم بود (احمدی مسعود و همکاران، ۱۳۹۲). در سوئد تحقیقی انجام گرفت که نتایج آن نشان داد که یکی از بهداشتی‌ترین و اقتصادی‌ترین روش‌های بازیافت زباله‌ی شهری، جداسازی زباله‌ها در محل تولید (تفکیک از مبدأ) می‌باشد، که این فرایند شامل جداسازی مواد قابل بازیافت (پسماند خشک) در مبدأ تولید زباله مثل خانه، مدرسه، اداره،

شرکت و غیره می‌باشد (داهلن^۱، ۲۰۰۶). نتایج در بیروت نشان داد که گروه آموزش دیده به طور قابل توجهی در مورد مشکلات و نگرش بهتر به جمع آوری زباله‌های جامد، بازیافت زباله‌های خانگی، و افزایش مشارکت داوطلبانه در تمام فعالیت‌های زیست محیطی از خود نشان می‌دهند (کاریوت و التو و ایجری^۲، ۲۰۱۲). یافته‌های حاصل در شهر غنا نشان داد که تمایل زنان جهت شرکت در جداسازی زباله‌های جامد از مبدا بیشتر می‌باشد (اویسو^۳، ۲۰۱۳).

طرح تفکیک از مبدا پسماند، به عنوان یکی از اهداف پراهمیت و موثر در زمینه حفاظت محیط زیست و مدیریت پسماندهای شهری محسوب می‌شود. مدیریت پسماند بدون در نظر گرفتن نقش مردم که تولید کننده اصلی پسماند هستند، غیر قابل ممکن خواهد بود. مشارکت و همکاری مردمی خصوصاً زنان و شرکت آگاهانه و حس مسئولیت و دلسوزی آن‌ها برای آیندگان سبب توسعه و آرامش و حیات اجتماعی می‌شود. مشارکت را باید به عنوان هدف، ابزار و یکی از نیازهای اساسی بشر مورد توجه قرار داد و برای بهره برداری از میزان مشارکت زنان، آموزش و فرهنگ سازی نقش مهمی را ایفا می‌کند. مشکل مدیریت پسماند، باید مشکل ملی تلقی شود و همگان در قبال رفع آن مشکل مسئولیت مشخصی را بر عهده بگیرند. برای حل مشکلات، تمام مردم و سطوح مختلف دولت، شرکت‌ها، و آژانس‌های دولتی و خصوصی با هم همکاری و مشارکت داشته باشند. اهمیت آموزش و اطلاع رسانی و آگاهی در تمام امور شهری برای افزایش میزان مشارکت و همکاری مردمی خصوصاً جامعه زنان بسیار قابل توجه می‌باشد. که باید در این زمینه از روش‌های نوین و آکادمیک آموزشی که آمیزه‌ای از علم و تجربه می‌باشد، بهره گرفت. همانطور که در نمودارهای ۱۵ و ۱۶ مشاهده می‌کنید، ۷۹/۵ درصد از زنان منطقه ۶ به دلیل حفظ بهداشت محیط شهری و کمک به امر بازیافت، ۴/۲ درصد به دلیل دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی، در تفکیک زباله‌های جامد مشارکت می‌کنند و ۱۶/۳ درصد نیز به دلیل نداشتن وقت کافی مشارکت نمی‌کنند. در مقابل در منطقه ۷، ۲۱/۲ درصد به دلیل حفظ بهداشت محیط شهری و کمک به امر بازیافت و ۵۷/۹ درصد به دلیل دریافت کالاهایی در ازای تحویل مواد بازیافتی در تفکیک زباله‌های جامد مشارکت می‌کنند، و ۷/۹ درصد به دلیل نداشتن وقت کافی مشارکت نمی‌کنند و ۱۳/۲ درصد نیز علت مشارکت نکردن خود را نداشتن اطلاعات کافی در این زمینه و یا نداشتن نایلکس و مخزن کافی ذکر کردند. بر اساس این تحقیق، زنان شهر شیراز در جمع آوری زباله در منطقه ۶ (بالاشهری) بیشتر از منطقه ۷ (پایین شهری) در طرح تفکیک از مبدا مشارکت دارند، و همچنین درآمد افراد، سطح تحصیلات، سن افراد، اطلاع از طرح تفکیک از مبدا پسماندها، در میزان مشارکت آن‌ها در جمع آوری زباله تاثیر بسزایی داشت و در نهایت موثرترین روش برای افزایش مشارکت در طرح تفکیک از مبدا و بازیافت مواد زائد جامد از زباله را، افزایش سطح آگاهی افراد در زمینه تفکیک از مبدا و بازیافت از طریق آموزش می‌دانند.

۱. Dahlen

۲. Karout & Altuwaijri

۳. Owusu

منابع

- احمدی مسعود، نسترن؛ ضرغامی، مریم؛ صفائی شکیب، ساناز؛ درگاهی، عبدالله؛ صمدی خادم، شهرام (۱۳۹۲). بررسی میزان مشارکت مردم شهر همدان در طرح تفکیک از مبدا پسماند زباله‌های شهری، سومین کنفرانس بین‌المللی برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست، آذر ماه، دانشگاه تهران.
- باجول، تیمور؛ علامه، مصطفی؛ سلطانی زاده، سمیه (۱۳۹۲). بررسی تاثیر بازیافت مواد زاید بر توسعه پایدار شهری، مطالعه موردی شهر اصفهان، اولین کنفرانس ملی خدمات شهری و محیط زیست، مهر ماه، دانشگاه فردوسی مشهد.
- رضایی مقدم، مهسا؛ رضی کردمحل، لاله (۱۳۸۶). نقش زنان در مدیریت پسماند شهری، سومین همایش ملی مدیریت پسماند.
- رفیعی، هادی؛ شاهنوشی، ناصر؛ رهنما، محمد رحیم (۱۳۹۲). بررسی و رتبه بندی مناطق شهری از نظر مشارکت شهروندان در تفکیک از مبدا زباله با استفاده از برنامه ریزی چندمعیاره: مطالعه موردی شهر مشهد فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۸، شماره دوم، شماره مقاله: ۹۰۶، صص: ۲۱۴-۱۹۵.
- زیکساری، مهروز؛ جنسی، زهرا (۱۳۸۹). مطالعه طرح تفکیک پسماند از مبدا (مطالعه موردی خانوارهای شهرستان کوچصفهان در استان گیلان)، دومین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست.
- سبزعلیپور، سیما؛ سبجانی، یاسمین؛ کاظمی، زینب (۱۳۸۹). بررسی نظرات زنان منطقه دو شهر اهواز در ارتباط با روش‌های ترغیب مردم به شرکت در طرح بازیافت مواد زائد شهری، فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، سال دوم، شماره ششم، صص: ۱۱۵-۱۰۷.
- سید مجرد ثمرین، مهری؛ فتائی، ابراهیم (۱۳۹۱). مطالعه تفکیک از مبدا و مشارکت مردمی شهر تبریز، ششمین همایش ملی و نمایشگاه تخصصی مهندسی محیط زیست، تهران.
- عبدلی، محمدعلی؛ کرباسی، عبدالرضا؛ غزنوی کاشانی، مونا (۱۳۸۸). بازیافت زباله‌ها - مطالعه‌ی موردی شهر تهران، دوازدهمین همایش ملی بهداشت محیط ایران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده بهداشت، دانشکده مهندسی عمران - محیط زیست، دانشگاه تهران.
- میرعباسی، اشرف السادات؛ پناهنده، محمد؛ نقوی، نوشین (۱۳۸۸). تاثیر آموزش در جلب مشارکت مردمی در زمینه تفکیک از مبدا پسماندهای روستایی استان قزوین، دوازدهمین همایش ملی بهداشت محیط ایران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده بهداشت.

Abd Manaf, Latifah, Mohd Armi Abu Samah, Nur Ilyana Mohd Zukki. (2009). Municipal solid waste management in Malaysia: Practices and challenges Department of Environmental Sciences, Faculty of Environmental Studies, Universiti Putra Malaysia, 43400 UPM Serdang, Selangor, Malaysia. Contents lists available at Waste Management

Acosta, Voltaire, Johannes, Paul, Crispian, Lao, Emelita Aguinaldo, Maria Delia Cristina Valdez. (2012). Development of the Philippines national solid waste management strategy, Procedia - Environmental Sciences 16 (12) 9-16

Blottnitza, H von., Pehlkenb, A. & Pretzb, Th. (2002). The description of solid wastes by particle mass instead of particle size distributions. Resources, Conservation and Recycling. Vol. 34:

193-207p

Dahlen L., Vukicevic , S Meijer J and Lagerkvist A. (2006). Comparison of Different Collection System of Sorted Household Waste in Sweden. *Waste Management*,. 27: 1298-130

Karout N, & Altuwajri S. (2012). Impact of health education on community knowledge. Attitudes and behavior towards solid waste management in Alghobeiry, Beirut, Saad college of Nursing and Allied sciences, Al khobar, Saudi Arabia.

Owusu, v & Adjei-Addo E, & Sundber, c. September. (2013). Do economic incentives affect attitude to solid waste source separation? Evidence from Ghana" *conservation and Rycycling*, volum 78, pp 115–123

Wichitra Singhirunnusorn ,Kidnanun Donlakorn ,Worapon Kaewhanin. (2012). Contextual Factors Influencing Household Recycling Behaviours: A case of waste bank project in Mahasarakham municipality , *Procedia – Social and Behavioral Science* 36 (12) 688-697

The Study Of Women's Participation In Waste Management

M. Nouroozi Jahan Abad*
S. Sabzalipoor**

Abstract

The aim of this study was to determine the source separation of waste and the participation of women in Shiraz city. To collect data a questionnaire of 23 questions randomly distributed among 380 inhabitant women in the 6 and 7, Shiraz regions. Descriptive statistical was implemented to analyze the collected data. The results showed that the rate of women's participation in 6 area (up-town urban residence) was significantly more than the 7 area (downtown urban residence). Income, education level, age, education and giving information on source separation plan, impacted the rate of women's participation in the separation and collection of waste. The awareness promotion of the source separation through education was considered as the most effective way to increase the women participation in source separation plan.

Keywords: women's Participation, waste Management.

---

*MA in Environmental Pollution, College of Science and Research in Khuzestan, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran (corresponding author, email: marziye.nouroozi66@gmail.com).

** Department of the Environment, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.